

תוכן העניינים

1. מבוא.....2
2. פרק ראשון: רקע היסטורי: הצבא המצרי3-8
הצבא המצרי עד לעליית נאצר.....3-4
הצבא המצרי לאחר עליית נאצר לשלטון.....4-8
3. פרק שני: הצבא המצרי בכלכלה ובפוליטיקה.....9-17
משאבים כלכליים.....9-12
תעשייה ומסחר.....12-14
התיירות במצרים.....14-15
המשטר הפוליטי.....16-17
4. פרק שלישי: השפעה ומעורבות הצבא המצרי.....18-21
מיליטריזם במצרים.....18-19
השפעת המיליטריזם הצבאי על הפוליטיקה המצרית.....19-20
השפעת המיליטריזם הצבאי על הכלכלה המצרית.....20-21
5. סיכום ומסקנות.....22
6. בביליוגרפיה.....23-24

מבוא

למרות התפקיד הדומה במידת מה, של צבאות מצרים ותוניסיה במהלך מהפכת האביב הערבי, הפעולות שבהם נקטו כל אחד מהצבאות הללו במהלך ההתקוממות, היו שונות באופן מהותי. במקום לייצר ניטרליות ולהביא את בשורת הדמוקרטיה, הצבא המצרי הגיב להתקוממות באמצעות הורדה בכפייה של הנשיא המכהן מהשלטון ותחילת שליטה צבאית מלאה על התהליך המדיני לאחר מכן. מצרים מתהדרת בצבא גדול ומאומן היטב והצבא המצרי נתפס כפוליטי מאוד. הצבא המצרי הוא דוגמה פרדיגמטי של צבא המבוסס על חסות ואתניות. הצבא המצרי שולט בחלק ניכר מהכלכלה הלאומית, וזה מה שסייע גם לסבסוד הצבאי של מעל 4 מיליארד דולר בשנה. גם קצינים בדימוס של הצבא המצרי, הם חלק מתוך האימפריה הכלכלית העצומה של הצבא ואף קוצרים פרסים כספיים ניכרים גם לאחר שנות שירותם¹.

עבודה זו עוסקת בהשפעת הצבא המצרי על הכלכלה, הפוליטיקה והחברה המצרית.

השערת המחקר בעבודה זו היא שצבא מצרים הוא גוף חזק המנהל את המדינה ונראה שהמצב הזה לא השתנה גם לאחר ההפיכות שאירעו ממצרים ורצו לבשר על שינוי דמוקרטי מיוחל. הצבא המצרי שולט בכלכלה, בפוליטיקה ובכל תחום בחברה המצרית.

שיטת המחקר לעבודה זו היא איכותנית ולכן אבסס את העבודה הזו על מאמרים שנעשו בנושא זה. בפרק הראשון אציג את השפעת הצבא המצרי על החברה במצרים, בפרק השני אתאר את ההשפעה הכלכלית של הצבא וההשפעה על המשאבים במדינה, בתעשייה ובמסחר. בפרק השלישי אציג את המיליטיריזם הצבאי ופרב הרביעי יהיה סיכום ומסקנות.

¹ Nicholas J. Lotito. (2021). Military Organizational Culture in Protest Response, Yale University.p.9.

פרק ראשון - רקע היסטורי: הצבא המצרי

צבא מצרים הוא הצבא הגדול ביותר ביבשת אפריקה והוא מורכב, כמו צבאות גדולים אחרים, מזרוע ימית, זרוע יבשתית, זרוע אווירית וזרוע נ"מ. לצבא המצרי יש השפעה גדולה מאוד על היבטים רבים בחברה המודרנית אשר חורגים מתחום תפקידו של צבא במדינה. הוא לא עוסק רק בתפקידי לוחמה אלא גם מעורב בצורה מהותית בפוליטיקה של המדינה, בכלכלה ובתחומים נוספים של השליטה במדינה².

הצבא המצרי עד לעליית נאצר

ראשיתו של הצבא המצרי המודרני היה בימיו של מוחמד עלי שהיה שליט מצרים במחצית הראשונה של המאה ה-19. מוחמד עלי יצר את ההקמה של צבא חדש שהוקם בסיוע של מדריכים מצרפת שהיו מומחים יותר בלוחמה. בעצם ננטש המבנה הישן של הצבא ושל שיטות הלחימה שהיו נהוגות עוד מהתקופה הממלוכית. במקום זאת יושומו דפוסי ארגון ולחימה מערביים. למעשה ניתן להגדיר את הצבא הזה בתור הצבא המודרני הראשון של האימפריה העות'מאנית. בקרבות הראשונים שהצבא הזה ניהול הוא זכה להצלחות בחצי האי ערב, סודאן ואף הצליח לנצח את הצבא העות'מאני בארץ ישראל ובדרום סוריה³.

החוקר ריד תיאר את התפתחות הצבא המצרי המודרני בדברים הבאים:

"עד המאה ה-19 נמצאה העילית - בעלי הקריירות היוקרתיות במצרים ובאימפריה העות'מאנית בכלל - בצבא, בקרב הפקידות הציבורית הבכירה ובמסד הדתי המוסלמי. במשך המאה ה-19 נחסמו חלקית שתיים מן הדרכים העות'מאניות המסורתיות להצלחה - הצבאית והדתית. בימי מחמד עלי (1805-1848) וגם בימי נכדו אסמאעיל (1863-1879) עדיין היה לצבא כוח משיכה כמסלול קריירה, משום שבשתי התקופות התרחבה מצרים מבחינה צבאית. לאחר כיבוש מצרים בידי בריטניה בשנת 1882 איבדה הקריירה הצבאית את כוח משיכתה במהירות. הבריטים קיצצו את כנפי הצבא בצורה קיצונית על ידי בחירת קציני צבא על פי צייתנותם ולא רק על פי כישוריהם"⁴.

בתקופה זו בסיס הכוח של הצבא המצרי היה, וזאת בפעם הראשונה בהיסטוריה של הצבא המצרי, מבוסס על כוח אדם חקלאי פלאחי. בשלבים הראשונים של התגבשות הצבא שולבו בו גם סודנים, טורקים ובדויים. בהמשך המאה ה-19 היקף הצבא צומצם במידה רבה ובפועל הוא הפך להיות חיל

² Islami, Islam. Political history of modern Egypt: ILIRIA International Review. 6. . (2016). 191.

³ Thomas Mayer, . The Changing Past: Egyptian Historiography of the Urabi Revolt, 1882-1983. University of florida. 1988. P 16.

⁴ Donald Reid, "Educational and Career Choices of Egyptian Students, 1882-1983", "International Journal of Middle Eastern Studies, 1977, pp. 349-378